

ABDULLAH TUKAY'IN SU ANASI ŞİİRİ FİNCEDE

Fazile NASRETDİN

Aktaran: Sinan GÜZEL*

Millî şairimiz Abdullah Tukay'ın *Su Anası* adlı manzum hikâyesi ilk kez 2009 yılında Finceye tercüme edilerek Finlandiya'da yayımlandı. Kitap dış görünüşü bakımından rengarenk resimleri olan sert bir kapaktan ibarettir. Kitabın kırk beş sayfalık içeriğinin son kısmında Tatarlar, Finlandiya Tatarları ve şair hakkında Fince, Tatarca ve İngilizce malumat verilmiştir. Kitap, iki dilde yani Fince ve Tatarca yazılmıştır ve içerisine koyulmuş olan YD'ye (yoğun disk) de okunmuştur.

Bu kitap niçin Fince? Tatarlar, Finlandiya'da bir asırdan fazla bir süreden bu yana yaşamaktadırlar. Küçük azınlığımızın dinî ve kültürel özellikleri, Fin halkı, Finli iş arkadaşlarımız ve dostlarımız arasında, geniş çapta ve sürekli bir ilgi uyandırmaktadır. Onlara çeşitli yollarla bilgi verilse de çoğunluk için yayımlanmış, iki dilli, geniş ve genel biçimde yayılmış olan resimli bir kitap yukarıda verilen tarihe kadar çıkmamıştı. Bizim, yani bu işi başlatıp yürüten kişiler için (Fazile Nasretidin ve öz ablam Feride Nisametdin) böylesi bir hikâye kitabını yazmak çoktandır bir hayaldir. Bunu bizler, Fin halkına karşı bir görev gibi de gördük.

Kitabın amaçlarından birisi Finlandiya'da doğup büyüyen Tatar çocuğunun masal dünyasını tanıtmaktır. İkinci amaç ise, Tatarca'yı çok iyi bilmeyenler, anne babalar, çeşitli sebeplerle konuya ilgi duyan kişiler, okuyarak ve dinleyerek kitaptan faydalansınlar düşüncesidir. Finlandiya'da doğup büyüyen Tatar evladının dünyasına Tatar edebiyatından ne gibi masallar giriyor? Acaba hangi hikâyeler onun ilgisini çekmekte? Bu konuda, elbette, büyük şairimiz Abdullah Tukay'ın çocuklara adanmış çeşitli eserleri ön plana çıkmaktadır. Bu eserler, nesilden nesile geçerek azınlığımızın faaliyetlerine katılan çocuklara, anılan tarihe kadar çeşitli biçimlerde tanıtılmıştır. Atalarımız en sevdiği masallarını torunlarına anlatır, Finlandiya İslam Cemaatinin düzenlediği yabancı dil kurslarına ve kamplarına katılan çocuklar, A. Tukay'ın eserleriyle okumalar yaparak ve çeşitli görsel-işitsel yollar vasıtasıyla tanışmaktadırlar, ayrıca kültürel kurumumuz Finlandiya Türkleri Birliğinin organize ettiği çeşitli gecelerde de onun eserleri sahnelenmektedir (Örnek I). *Su Anası*, Tukay'ın elbette, en tanınan ve en sevilen eserlerinden biridir. Eserin ahlak bakımından çoğunluk

* Araş. Gör., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

yetişmesine olumlu etkide bulunması da seçilmesi için bir sebep idi. Yine dünya çapında çeşitli milletlerin “su analarına” (su perilerine) olan ilgilerinin büyüklüğü de bilinmekteydi.

Örnek I

Resim: *Su Anası*, Gölşat Zeyneşeva'nın düzenlediği ve zenginleştirdiği el yazmasına uygun olarak, Fazile Nasretdin'in önderliğinde en son 2008 yılında, Helsinki'de, Finlandiya Türkleri Birliğinin çocuklar gecesinde sahnelendi.

[Oyuncular: Arkada solda Aslan Ali, Fide Hairulla Reyhan Çaydam ve önde solda Fide Hairulla, Kamil Nisametdin.]

Fin edipleri arasında şimdilik Tatarca'yı bilen olmadığı için, biz ablam ile ilk olarak şiiri, nesir biçiminde terüme ettik. Daha sonra şiir diline geçirecek olan kişiyi bulup ona metni ilettik. Çocuk ve gençlik kitapları yazarı, redaktör ve çevirmen, çeşitli ödüllere layık görülmüş edip Tuula Korolainen bu işi ilgi ile karşıladı. *Su Anası* şiirinin dünyasını, kafiyeleştirme ezgisini birçok kez dinleyerek hayranlık verici bir ustalıkla özümsemi ve Fince bir şiir hâline getirdi. Edip Tuula Korolainen çok sayıda şiir yazdığı, ana dilini derinlemesine bildiği, *Su Anası*'nı Tatarcadan tekrar tekrar dinlediği ve şiirin içeriği nesir hâlinde elinde bulunduğu için hiç bir filolojik sıkıntı çekmediğini belirtmektedir. Tukay'ın şiirlerinde yer alan vurgunun yabancı dillerde mükemmel bir karşılığını bulmak zordur. Bu nedenle edip mümkün olduğunca yakın olan ritmi kullanmış olduğunu söylemektedir (Örnek II).

Örnek II

Kesäaurinko paahtoi kuumasti, päätin mennä lammelle uimaan.
Minä polskin, hypin ja sukelsin ja innostuin leikkiin huimaan.

Pari tuntia vedessä viilenin, olin suojassa hellesäältä,
mutta tiesin: ”Kuuma on heti taas, kun lähden kotiin täältä.”

Nousin rannalle. Äkkiä värähdin, seisoin yksin hietikolla,
ja oudosti alkoi pelottaa siinä rannalla autiolla.

Örnek III

Çäy köne. Esse havada min suda koyınam, yözäm;
Çäçrätäm, uynıym, çumam, başım belän sunı sözäm.

Şul räveşçä ber säät yarım kadärle uynagaç,
İnde şayät ber säätsez tirlämäm dip uylagaç,

Yögerep çıktım sudan, tiz-tiz kiyendem ös-başım;
Kurkam üzem ällä nidän, - yuk yanımda yuldaşım.

Su Anası'nın Tatar alfabesi ile yazılı metni Latin harfleriyle kaleme alındı. Kitap, Finlandiya'da Tatarlar arasında kullanılan yazılış usulü ile bastırıldı (bk. Örnek III). Latin harfleri ile yazıldığında metinde çeşitli zorluklar ortaya çıkmaktadır, ancak kitapta yer alan YD (yoğun disk) bu eksikliği biraz da olsa düzeltmekte diye umuyoruz.

Su Anası kitabının resimlerini, Tatarları tanıyıp bilerek yetişen ve İslam dünyası ile ilgilenen dostumuz, heykeltıraş öğretmeni, ressam Marja Neuvonen yaptı. Kitaba Finlandiya Tatarlarına özgü özellikler az da olsa sokuldu. Bu kitabın çıkarılması sürecindeki en karmaşık konu ise resimlerin boyalarının, ressamı memnun edecek derecede düzgün çıkması idi. *Su Anası*'nın dış görünümünü ressam bizzat masalı okuyup düşünerek ortaya çıkardı ve masalı Fin tabiatına yerleştirdi (Örnek IV).

Örnek IV

Ressam: Marja Neuvonen

Kürmimen alnı vä artnı, I çabam min, I çabam;

Minä juoksin, juoksin ja läähätin ja pian en nähnyt mitään,

Su Anası kitabından kaynaklanan masrafların bir kısmı için *Kalevalakorun kulttuurisäätiö* ve *Taiteen keskustoimikunta* adlı edebiyat ve sanatı destekleyen fonlar, kendilerine ilettiğimiz rica yazısı üzerine katkıda bulundular. Kalan kısmı bizim sorumluluğumuzda idi ve bunu kendi gayretlerimizle yarattık.

Fin halkı ve Finlandiya'da yaşayan Tatarlar *Su Anası*'nı çok olumlu karşıladılar. Radyoda masal kuşağına soktular. Birçok gazete "röportaj" yapıp yayımladı. Ayrıca Tatarlar ile herhangi bir şekilde ilişkisi olan kişiler ve karışık aileler de konuya önem vermektedirler. Günümüzde Finlandiya'da yüzden fazla azınlık millet yaşadığı için, Fin okulları ve çocuk yuvaları da gerekli gördüğünde bu eserden faydalanmaktadırlar. Bu kitap işini gerçekleştirdiğimiz ve doğduğumuz şehrin kültürel yönünü zenginleştirdiğimiz için *Järvenpää seura* (Järvenpää Derneği) bizi 2009 yılının *Järvenpää Şehrinin Kültür İnsanları* unvanına layık gördü.

Abdulla Tukay

Vedehaltijan kampa/Su Anası

Çalışma grubu: Fazile Nasretdin, Feride Nisametdin, Marja Neuvonen, Tuula Korolainen, Tarik Nasretdin

Kafiyeleştirme: Tuula Korolainen

Ressam: Marja Neuvonen

Tercüme ve Neşretme: Fazile Nasretdin ve Feride Nisametdin

YD'de okuma: Tuula Korolainen ve Cemile Nisametdin

Resimleme: Seyyar Nasretdin

Resim düzenleme: TPT Repro Oy

Düzenleme: Marjo Nygård, Duo Oy

Ses : Sabit Nasretdin

İngilizce Tercüme: Rushan Nasretdin

Yayım: Yabalak grp

Matbaa: Gummerrus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2009

ISBN 978-952-92-5338-8

